

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 93

číslo: 10

10. března 2013

Cena: 8 Kč

PREZENTACE HUSOVSKÉ KNIHY V NOVOMĚSTSKÉ RADNICI

Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku – takový je název zdařilé publikace, jejíž prezentace se konala v úterý 26. února v krásných historických prostorách Novoměstské radnice. Program zahájil patriarcha ThDr. Tomáš Butta, Th.D., který přivítal přítomné hosty; mezi jinými zástupce z ÚMČ Prahy 2 Mgr. Petra Matouška, děkana Husitské teologické fakulty UK prof. ThDr. Jana Blahoslava Láška, prof. ThDr. Zdeňka Kučera, Liu Valkovou z Československé církve evangelické, ředitele Střední průmyslové školy kamenické a sochařské v Hořicích Ing. Josefa Moravce, předsedu ekumenické komise pro Husovo jubileum a biskupa ŘKC Františka Radkovského, naši biskupku Mgr. Janu Šilerovou a ThDr. Pavla Černého. Přítomen byl i starosta města Husinec Ludvík Friedberger. Bratr patriarcha rovněž poděkoval všem autorům, kteří přispěli do publikace či se na jejím vzniku podíleli, a popřál knize, aby byla inspirací, pozváním pro poznávání a aby přinesla užitek.

Jednotlivé části knihy a jejich autory představil Zdeňk Kučera; zazněly i citace úryvků. V další části setkání informovala ThDr. Hana Tonzarová o nově otevřených interaktivních webových stránkách vytvořených pro Husovské trienium. Poprosila přítomné o spolupráci, například formou poskytování všech aktuálních informací v této oblasti. O kulturně duchovní rozměr se postaral Alfred Strejček a Margit Klepáčová v pásmu Mistru Janovi s láskou. Zazněl zde i postřeh inspirovaný projevem Přemysla Pittera v rádiu Svobodná Evropa, v němž autor tehdy upozornil na skutečnost, že předěl středověku a novověku – rok 1492 – je třeba posunout do doby ranější – do Kostnice r. 1415: Právý novovek není vymezen objevem Ameriky, ale objevem mnohem hlubšího významu, ohlášením hledáním duchovních a mravních hodnot. K Husovu výročí promluvil Jan Blahoslav Lášek, který zmínil některé postavy, díla a mezníky v historii husovského bádání i zcela konkrétní návrhy a podněty. Vážný a otevřený dialog „mezi národy, epochami a konfesemi“ otevřela kniha Paula de Vooghta; v tomto dialogu se pokračovalo i v rámci konference v Římě, kde došlo k výrokům s ekumenickým dosahem, v rámci výstavy v r. 2005 na Hradě přemístěné do Husince, a pokračuje se dosud – nejen u nás, ale i v zahraničí. Výzvou pro nás je k výročí r. 2015 vydat monografii shrnující poznatky a stav bádání, sborník, kvalitní výbor z Husových děl, vybrat, čím je Hus stále živý a čím mluví. Možností je i překládat, například publikaci Richarda Friedentahla. Je těžké dnes oslovit mladé s Husem a dalšími svědky křesťanství; musíme se však o to pokoušet a patrně hledat i netradiční způsoby... Musíme náš úkol dokončit, trvat na husovském „neodvolám“.

Milé a důstojné setkání, jehož organizaci zajistil naukový a kulturní odbor ústřední rady naší církve, ukončila společná píseň Jezu Kriste, štedrý kněže, a přesto, že jsme v době postní, i malý příspěvek vínem pocházejícím z města Kostnice a jeho okolí. (red)

Zamyšlení nad knihou Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku

Německý historik profesor Ferdinand Seibt veřejnosti připomínal, že v husitologickém bádání lze těžko objevit něco zcela nového. Jak jsem ho znal, neměl na mysli jen přísně heuristické zkoumání, nýbrž jeho „varování“ – užíval z latiny převzaté sloveso „monieren“ – směřovalo vůči postmodernímu historickému subjektivismu. Takový autor za věcnou interpretaci starých textů a událostí vydává své vlastní myšlenky, v horším případě i domněnky nebo smyšlenky. Naznačené úskalí si editoři knihy uvědomovali. Na druhé straně je tlačil pastýřsky vnímaný úkol předložit církvi, v níž slouží, i české kulturní veřejnosti, vnímající církev nejen dle jména jako husitskou, spis, jenž by upozornil na současné husitologické bádání. Spis by měl také poskytnout ideovou orientaci, jak její teologové vidí „causa Magistri Ioannis“ v přítomném ekumenickém, kulturním a zejména etickém kontextu. Takové vnitřní zadání se nekryje s formou přísně vědecké kolektivní monografie, ale – při plném respektu vůči vědecké metodické čistotě a důslednosti a požadavku bytostného hledání pravdy – má své oprávnění jako součást církevního magisteria. Konkrétní provedení takového úkolu je i při cílevědomosti editorů dílem kontingence – nahodilosti – a ve výsledku i kompromisu, který není laciný. V tomto ohledu platí „habent sua fata libelli“ – knížky mají své osudy – již při svém počátku a zrození.

Chci se podělit o další zásadu, provázející koncepci knihy i práci na ní. Kniha představuje vějíř různých osob a spektrum různých názorů. Nicméně všichni jsou spojeni úctou k Husově osobě, životu a dílu, jímž chtěl sloužit bratřím a sestřím, Kristu a Bohu tak, jak tomu on rozuměl a jak to uměl. Jsem přesvědčen, že kniha spočívá na ještě dalším základu. Všechny autory různých částí knihy spojuje jedno: TENDERE AD DEUM. Směřovat k Bohu. Pro takové směřování platí teologicko-filosofická základna kánonu Nového zákona: *Per multitudinem ad unitatem in Deo*. Skrze rozličnost k jednotě v Bohu.

Zdeňk Kučera, koeditor

Z prezentace knihy v Novoměstské radnici

NĚMEČTÍ HUSITĚ

Takový titulok zní docela paradoxně. I ti, co ve škole nedávali moc pozor, nebyli je dějepisci a nečetli Aloise Jiráka, si patrně pamatují, že husitství bylo veliké české hnutí, kdežto Němci se několikrát marně pokoušeli porazit je s náramnou vojenskou přesilou a jejich intervenci se nezdařilo likvidovat domnělé kacíře odpadlé od pravé víry. A přece existovali. Odborníci dějepisci o nich poměrně hodně vědí, ale pro laiky je to pole téměř neznámé.

Není tedy s podivem, že se na přednášce s tímto kontroverzním názvem, konané 28. ledna v zemské knihovně v Brně, sešlo tolik posluchačů, že téměř nestačil velký přednáškový sál. Autor přednášky s poněkud provokativním podtitulem „česko-německá spolupráce ve středověku“, Dr. Thomas Kr-

zenek, který se studiem Jana Husa zabývá celoživotně a nedávno vydal v němčině pozoruhodnou a čtivou antologii o našem velikánovi církevních dějin, je už v Brně znám. Nejen proto, že tu vystudoval, ale také proto, že umí o svých tématech hovořit dobře a dobrou češtinou. Nezklamal ani tentokrát a udržel pozornost posluchačů, přestože ve své důkladnosti zahrnul auditorium velkou spoustou jmen a pozoruhodných situací. Byly ovšem zmapovány tak suverénně, jako by nás od nich nedělilo zhruba šest set let. Kromě přehledu o bohaté historiografické literatuře v němčině a češtině (jejíž letmé srovnávání je zajímavé i pro neodborníka, pohříchu zatíženého takzvaným „třídním pohledem“ na dějiny) disponuje Thomas Krzenek také přesnými autentickými

prameny ve středověké latině a němčině. Jsou to záznamy nanejvýš pochmurné – zejména zápisy o nejednom výslechu, včetně užití práva útrpného, a také popravčí knihy, které se zachovaly.

V sousedních zemích byl katolický klérus, spravující obrovské majetky, k smrti vyděšen tím, co se děje v Čechách. Tím spíš, že i v německých zemích doutnala narůstající nespokojenost. Ta se ovšem projevila masivně až o století později s vystoupením Lutherovým. V období husitských bouří a křížových výprav proti odpadlíkům byly Čechy v očích sousedních vládnoucích vrstev oblastí stíženou smrtelnou morovou nákazou a podezřelý byl každý, kdo se odtud vrátil, bez ohledu na pohutky své cesty.

Dokončení na str. 3

V pátek 22. února zástupci 16 církví a náboženských společností podepsali na Úřadu vlády ČR s předsedou vlády RNDr. Petrem Nečasem smlouvu o vypořádání mezi Českou republikou a církvemi a náboženskými společnostmi. Smlouvu o vypořádání mezi Českou republikou a Církví československou husitskou podepsali statutární zástupci br. patriarcha ThDr. Tomáš Butta, ses. RNDr. Ivana Macháčková, CSc. a ses. Ing. Miroslava Niemece Studenovská. K přistoupení ke smlouvě došlo na základě usnesení sněmu a zmocnění církevního zastupitelstva. Smlouvy byly uzavřeny na základě zákona č. 428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Opozice podala v této záležitosti stížnost k ústavnímu soudu.

Prorok nebo kacír? – Søren Kierkegaard

„Je lepší být ztracen ve vášni, než ztratit vášně.“

(Søren Kierkegaard)

Tento rok si připomínáme 200. výročí narození jednoho z nejznámějších myslitelů a křesťanů 19. století dánského teologa Sorena Kierkegaarda (1813–1855). Českému čtenáři je známý v překladech hlavně od Marie Mikulové Thulstrupové: Bázeň a chvění, Nemoc k smrti, Nácvik křesťanství, Skutky lásky a dalšími a také edicí Acta Kierkegaardiana, kterého třetí díl byl publikován na konci roku 2012. Kierkegaardovy spisy jsou charakteristické tím, že je adresoval „onomu jednotlivci,“ svému čtenáři. Častokrát zdůrazňoval, že píše bez autority, bez pověření a tudíž bez závazků. Čtenář se může cítit svobodně, knihy nejsou o dogmatice, ale o životě: člověku a jeho vztahu k Bohu. Dalším znakem Kierkegaardových spisů byly modlitby, které uváděl hned na úvod, hlavně v roce 1848, kdy se začal více orientovat na to, aby člověku ukázal na víru a jak si představuje skutečné křesťanství. Skutečné křesťanství poukazuje na nekonečný rozdíl mezi člověkem a Bohem; proto je pro Kierkegaarda charakteristické, že člověk je interpretován jako podřízený Bohu, má být poslušný Spasiteli a Zachránci. Poté nalezne klid ve svém životě. Dalším znakem Kierkegaardovy tvorby byla jeho kritika formálního křesťanství, křesťanství bez vášně, plného pokrytectví. To byl také důvod konfliktu s oficiálním křesťanstvím a nejvyššími představiteli církve. I nám lidem současnosti vzkazuje: „Proto je tak těžké věřit, protože je těžké podřídit se.“ Dovolte nám pro inspiraci předložit několik Kierkegaardových modliteb z překladu Marty Pavlíkové:

„**Bůh stvořil z ničeho. Jak je to krásné. Ano, to je pravda, ale ještě je krásnější to, že z hříšníků činí svaté.**“

„**Bože, jenž jsi na nebesích! Když se myšlenka o tobě probouzí v našich srdcích, dej, ať není jako vystrašené ptáče, které létá kolem zděšeně, dej, ať je jako dítě, jenž se probouzí ze spánku s nebeským úsměvem.**“

„**Pane! Udělej z našeho srdce chrám, ve kterém přebýváš. Dej, ať každá nečistá myšlenka, každá pozemská touha je jako pohanský bůh Dagon – každé ráno pokořen na kolenou u Archy úmluvy. Nauč nás ovládat svá těla a krev, a dej ať se to stane naší zápalnou obětí, abychom tak mohli říci spolu s apoštolem: 'Sám sobě umírám každý den.'**“

„**Bože, když někdy ztrácíme sílu, když tápeme ve smutku jako v mlze, v níž je naše vidina uvrhnutá do temné noci; když se naše srdce chvějí: uč nás a posilni přesvědčení v našich srdcích, že i ve smrti, ne méně než v životě, patříme Tobě.**“

„**Bože, dej mi odvahu doufat, obnov moji vyprahlou mysl. Dej, mi zase naději.**“

„**Ty, který slyšíš nářky nás všech, nacházíš cestu k nám, jež je rychlejší než světlo a věčnější než hvězdy.**“

„**Utíš vlny tohoto srdce, Ó, Bože, utíš jeho bouře.**“

Utíš se, Ó, duše má,

ať Bůh v Tobě spočívá, ať svým Božím klidem Tě naplní.

Ano, Ty dáváš nám pokoj svůj,

Ó, Bože, klid, který nám svět nikdy nevezme.“

Martina Pavlíková, Roman Králík

Z kazatelského plánu IV. neděle postní

Radujte se s dcerou jeruzalémskou a jásejte nad ní všichni, kdo ji milujete! Veselte se s ní, veselte, všichni, kdo jste nad ní truchlivali. Budete sáť do sytosti potěšení z jejích prsů.

IZAJÁŠ 66,10–11

První čtení: Jozue 5,9–12

Tužby postní:

2. Aby nám dal sílu sebe sama zapřít, svůj kříž pokorně nést a Krista následovat, modleme se k Hospodinu.
3. Aby si upřímným pokáním a vnitřní očistou naše srdce proměňoval, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Bože Vykupiteli, každému z nás se vrací všechno zlé, čeho jsme se dopustili slovem či skutkem. Děkujeme ti, že v nás probouzíš svědomí, abychom svých hříchů litovali. A jestliže svědomí nás obviňuje a trestá, ty nás potěš a odpusť nám! Svým svatým Duchem nás osviť, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: 2. Korintským 5,16–21

Evangelium: Lukáš 15,1–3.11b–32

Verše k obětování: Žalm 13,4–5

Verš k požehnání: Lukáš 15,32

Modlitba k požehnání:

Bože Vykupiteli, ačkoli si nezaslужujeme než trest, ty jsi milosrdný – napravuješ nás a zachraňuješ svým slovem a svátostmi. Prosíme tě, naplň naše životy vírou v svého Syna Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 40, 45, 61, 78, 166, 172, 236, 323

Z NOVOZÁKONNÍCH VÝKLADŮ

Setkání se vzkříšeným Kristus pověřuje učedníky

3
Jan 20,19–23

Dokončení z minulého čísla

Jedna věc je jistá – žádný člověk nemůže jinému člověku odpustit hříchy. Ale stejně jistá je další věc – je to velká výsada církve vyhlášovat a předávat lidem zvěst o Božím odpuštění. Představte si, že nám někdo přináší zprávu od někoho jiného. Hodnotu té zprávy odhadujeme podle toho, jak dobře zná nositel zprávy toho, kdo zprávu posílá,

jak blízko k němu má. Apoštolové měli ze všech největší právo přinášet lidem zvěst o Ježíši, protože oni ho znali nejlépe. Když věděli, že nějaký člověk opravdu činí pokání, mohli mu s absolutní jistotou vyhlásit Kristovo odpuštění. A stejně tak, když věděli, že v srdci člověka není vůbec žádná kajcnost, nebo že jen bezohledně chce využít lásku a milost Boží, mohli mu říct, že pro něj

není žádné odpuštění, dokud se jeho srdce nezmění. Ježíšův výrok tedy neznamená, že moc odpouštět hříchy je jednou provždy svěřena každému člověku nebo lidem vůbec. Ježíšův výrok tedy ukládá církvi povinnost vyhlášovat odpuštění tomu, kdo činí pokání, a varovat nekající, aby lehkomyšlně nepřišli o Boží milost.

Přeložila Jiřina Kubíková

Proč se postit?

Jako bych to slyšel: „No jo, pobožní se zase bičují, je tu půst. Církev nemůže snést ani špetku té lidské radosti, tak si zase vymýšlí. Co my jsme v životě zkusili. Dejte nám pokoj, teď si chceme užít.“ Opak je pravda. Tato doba strádá nedostatkem plně prožitých či upřímně zachycených postních příležitostí... Pravým motivem k postnímu jednání nám má být příklad Kristův. On se postil, aby se připravoval na svůj úkol. Jeho úkolem byla naše záchrana. I my se chceme připravit. Na to, abychom záchranu, kterou nám on zprostředkoval, přijali. A to je úkol

Půst pomáhá splnit životní úkol. Z knihy Pavla Plíška *Postní aleluja*

pro celý život. Co zamýšlel Ježíš vlastním postním usebráním? Chtěl snad upravit svou tělesnou váhu, vyzkoušet novou dietu, toužil mít pokoj od lidí, sebetřýznit se? Inu, patrně ne... Umění postu jest uměním vlády sama nad sebou, uvolněním všech nezbytných životních principů pro Kristův záměr. Měli bychom však mít na zřeteli, že není dobré nechávat volný průchod všem možným aktivitám či impulsům. Ne vše, co člověk dokáže, čeho je schopen, je vždy vnitřně správné a žádoucí. Právý půst volá k životu, nevede bytost v záhubu. Ale vůbec

se netají tím, že cestou bude člověk muset mnohou činnost „zmrazit“, dokonce jisté oblasti prožívaného chování nechat zemřít. Kristus se postním usebráním připravoval na svůj úkol zde mezi námi. Cožpak každý z nás nemá mít před očima nějaký životní záměr? Nejedná se toliko o dětské školní úkoly, zkoušky dospívání, ale o páteřové zkoušky života: manželství, výchova dětí, vztahy sourozenecké či osob blízkých, nemoci, stáří, síla i slabost. Je nám vše v těchto otázkách jasné? Proč se tedy nad nimi neztíšíme?

Podle www.vira.cz

Nad Písmem

TEN, KDO BYL ZTRACEN, JE NALEZEN L 15,11–32

Podobenství o marnotratném synovi je nejznámější a nejoblíbenější ze všech Ježíšových podobenství. Pro svou působivost bývá nazýváno Evangelium v Evangeliu. Příběh je prostý, vypráví o otci a jeho dvou synech. Mladší syn zatoužil být co nejdále od otcova dohledu a utvářet si život po svém. Mladá, nerozvázná touha, kde chybí zkušenost a zralost, nemůže skončit dobře. S dědickým podílem vydal se neposlušný syn do světa. Záhy prohrál se svými kumpány všechno své jmění. Domnělou svobodu, po které tolik toužil, ztratil hned na počátku. Neboť jakmile člověk propadne nějakému hříchu, vášni, stane se jejich otrokem. Skutečná, pravá svoboda je tam, kde nejsme ponecháni sami sobě, ale kde jsou s námi ti, kteří nás milují. Pravá svoboda je tam, kde jsou s námi naši bližní a náš Bůh. Šťasten ten, kdo ve zmatku světa a v mnohém bloudění si uvědomí své ztroskotání a najde sílu k pokornému doznání a návratu zpět. Tak tomu bylo u marnotratného syna, který litoval svého počínání a doznával: „Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě, už nejsem hoden nazývat se tvým synem, přijmi mě jako jednoho ze svých nádeníků.“

Tato kající slova marnotratného syna bychom si měli připomínat zvláště v této postní době, kdy se duchovně připravujeme na blížící se Velikonoce. V tomto čase si máme zvláště intenzivně uvědomovat svou bídu a ztracenost, ale i otevřenou náruč milujícího Boha Otce, který se raduje z každé ztracené ovečky, která se vrátí ke svému stádu. Marnotratný syn se vrací do otcova domu duchovně proměněný. Tam, kde ho ovládal hřích, tam je nyní

lítost a pokání. Právě lítost a pokání mu otevírají cestu k otcovu srdci a také otevírají dveře domova.

Ale i postava staršího syna, toho moudřejšího, poslušnějšího, pilného, šetrného a rádoby i ctnostného a zbožného je pro nás zdrojem poznání a poučení. Na první pohled by se nám mohl zdát v právu a souhlasili bychom s jeho výčitkami otci. Ale když se bedlivěji začteme a objektivně posoudíme jeho jednání, vidíme, co je tu zatvrzelosti, samospravedlnosti, závisti, nesmiřitelnosti, nelásky. Starší bratr byl poctivý, slušný, ale chyběla mu láska. Otec mu neupírá jeho zásluhy, ale vytýká mu, že nemiluje svého bratra. Vždyť mladší syn byl pro ně ztracený, mrtvý, a nyní se vrátil a přiznával svou vinu a litoval všeho a to je přece důvod k oslavě.

Pán Ježíš zakoušel podobné výtky ze strany svých odpůrců. Vytýkali mu, že se stýká s hříšníky, s lidmi, kteří nemají dobrou pověst. Ježíšova odpověď je právě v tomto podobenství, kde říká, že Bůh volá hříšníky k návratu a když se v pokání vracejí, má velikou radost. Ty pak, kteří se

domnívají, že jsou lepší a není jim co vytknout, upozorňuje na hřích nejtěžší – na pýchu, závist, nelásku.

Třetí postavou je milující otec, který jedná tak, jak bychom nejméně čekali. Neodvrací se od neposlušného syna, který své dědictví prohrál. Také ho nekárá, nezahmuje výčitkami, ale překrývá synovo jednání milosrdenstvím a láskou. Vidí, že se mu vrací zkroušený, pokorný prosebník, který dostal v životě pořádnou lekci, a otec k jeho zklamání a trápení nechce přidávat další bolest. Velkorysost otcova odpuštění a lásky se musí citelně dotknout srdce hříšníka. Nakonec otec smiřuje oba bratry. Vždyť oba jsou jeho milovanými syny. My všichni stojíme ve svém životě opodál našeho nebeského Otce buď v hříchu nebo uražené ješitnosti. Ve světle tohoto podobenství Otec nebeský opouští kvůli nám dům své moci a slávy, snižuje se k nám, aby nás smířil se sebou a mezi sebou navzájem, neboť nezapomíná, že je naším Otcem, ale jsme to my, kdo zapomínáme. A tak prosme o odpuštění a sami také odpouštějme. AMEN.

V. Majerová

Otče náš, prosíme, dej, ať letošní postní dobu využijeme k zamyšlení se nad sebou, ať si dovedeme přiznat všechny chyby, nedostatky, všechny hříchy, které jsme až dosud omlouvali před tebou, Bože, a před lidmi. Dej ať dokážeme přemoci svou pýchu a v pokoře vyznáme, že bez tebe nejsme nic. Pokorně tě prosíme, aby ses od nás neodvracel, ale probudil v nás touhu stát se poslušnějšími a dal nám sílu navrátit se k tobě. Bez tebe jsme ztraceni a bez naděje. Jen ty můžeš z kamení učinit syny Abrahamovy, učinit z nás nová stvoření. Jen u tebe najdeme pokoj a smysl života. Smiluj se nad námi.

S PAVLEM BENDOU O CESTOVÁNÍ

Milé sestry a bratři, milí čtenáři, je zvykem, že kromě dění v našich obcích a pohledu na nejrůznější aspekty duchovního života přinášíme čas od času rozhovory se zajímavými lidmi, kteří nám ostatním mají co říci a mohou nás inspirovat k zamyšlení. V tomto čísle jsme oslovili Mgr. Pavla Bendu, jenž vystudoval teologii, pracuje jako kazatel v administrativě v archivu úřadu ústřední rady a jeho velkou zálibou je cestování.

Naši čtenáři vás znají z příspěvků, v nichž se většinou věnujete kulturním a religionistickým akcím, které jste navštívil. Je z nich patrné, jak výborný přehled máte v této oblasti. Souvisí i vaše cestovatelské aktivity s religionistikou a zájmem o různá náboženství? Podle čeho si vlastně vybíráte cíle svých cest a která místa a země už jste procestoval?

Ano, mé cestování souvisí se zájmem o religionistiku. Nejdříve jsem začal jezdit do Indie, což je nábožensky nejpestřejší země světa. Tam se dá vidět a zažít opravdu hodně. A přitom je zde poměrně levně. Pak jsem chtěl vidět Izrael. Zejména biblická místa, ale i další. Ovšem zaujaly mě i okolní země. Nejvíce Sýrie a Egypt. Zdejší starověké památky jsem procestoval prakticky všechny. Ale taktéž jsem jezdil i po koptských kláštorech. Monasticismus pochází právě z Egypta a tato kultura je jakousi vzpomínkou na ranou dobu církevních dějin. Každý cestovatel má svůj styl. Já jezdím do zemí především asijských, takových, kde je plno památek a není tam draho. A jezdím sám – to proto, abych více přišel do kontaktu s těmi lidmi. Skupinu asi nikdo nepozve k sobě domů – ale jednotlivce ano.

Vím, že jste navštívil etiopskou oblast u řeky Omo, kterou obývají kmeny, které se stále „brání civilizaci“. Můžete nám trochu přiblížit, jak žijí tito lidé a jak jste se mezi nimi cítil?

K některým těmto kmenům se už dnes dostanete i s cestovní kanceláří. Ubytují vás v obstojném hotelu a pak vás přivezou k chýšim, kde se můžete vyfotografovat s „divochy“. Jedním z nejoblíbenějších kmenů jsou zde Mursiové, protože jejich ženy si rozřezávají dolní ret a vkládají si do něj hliněný talířek. Ale druhý den vás už zase vezou někam jinam, a přitom zájezd není levný. Já jsem však chtěl vidět víc, a tak jsem jel dále, do oblastí, kde žádná veřejná doprava není: to znamená stopovat a přespávat, kde se dá. No, a tak jsem viděl jeden z posledních zbytků Afriky, kde se ještě žije jako v dobách, kdy tu cestoval Emil Holub. Možná jsem to viděl jako jeden z posledních, protože na horním toku řeky Omo se staví přehrada.

Zmínil jste se o možnosti přijít do přímého kontaktu s domorodci, dostat se do rodiny. Myslím, že je to nejlepší způsob, jak poznat skutečný život v té které zemi...

Mnozí lidé jezdí do cizích zemí jen dívat se na památky. Což ovšem v případě takovýchto kmenů znamená považovat je za jakousi lidskou zoo. Já se ale snažím si s nimi povídat, o čem se dá – v mezích našich jazykových schopností. Například jsem šel přírodou a začínalo pršet, ale zrovna tam byla chýše kmene Surma. Tak jsem tam zašel, právě pražili zmi, tak mne také pohostili a představili mi všechny děti – měli jich asi osm a ukázali mi všechny věci, co měli – neměli skoro nic. Za focení chtěli zaplatit, což je zde běžné. No a krásně jsme si popovídali i bez znalosti jazyka.

Měl jste možnost účastnit se v Etiopii nějakých obřadů?

Ano. U kmene Hamar jsem byl přítomen obřadu skákání přes býky. Prostě postaví býky do řady a člověk je musí všechny přeběhnout po hřbetech a nesmí spadnout. Dříve se tento obřad dělal jako rituál zasvěcování chlapců do dospělosti, dnes se koná častěji. U kmene Surma jsem zase byl přítomen slavnosti Donga. To je v podstatě soupeření, kde účastníci mají třimetrové hole a navzájem se jimi mlátí, i při tom teče krev.

Soudím, že v životě těchto lidí hraje významnou roli náboženství; jaká jsou vlastně náboženství v této zemi?

Etiopie je země se starobyloou křesťanskou kulturou. Etiopská církev je příbuzná koptské církvi v Egyptě a je zde státní církví. Protestantů a katolíků zde bylo donedávna jen minimum, ale v posledních čtyřiceti letech se protestantské církve silně rozvíjejí. Je zde také dost muslimů. No a stále je dost původních kmenů, které vyznávají tradiční přírodní náboženství. Procento těchto lidí asi není vysoké, ale v zapadlých koutech se stále najdou. A jsou to vlastně různá náboženství, je zde velká religiózní i kulturní variabilita. Pokud jde o oblast kmenů

u řeky Omo, tak ve větších „mestečkách“ jsem viděl kostelíky koptské, protestantské i mešity. Poznal jsem i misijní stanici v divočině, kterou před 20 lety založil a vede evangelický misijnář z USA. Je to taková klasická misie, která představuje střet bílé – nebo raději dnes řekneme globální – civilizace s kulturou doby kamenné. Nedávno jste se opět vydal na cestu. Kam to bylo tentokrát?

Na Velikonoční ostrov. To je země se zcela mimořádnou kulturou a je snem mnoha cestovatelů. Zájem je veliký, ale letenka drahá. Již jsem několik let procházel internetové vyhledávače letenek a čekal, až se objeví lístek za rozumnou cenu. Náhody v životě přicházejí a je potřeba jich využít... Bratr Pavel šanci využil a o své cestě bude vyprávět v pražské náboženské obci v H. Počernicích (Náchoďská 382/171) 14. března od 17 hodin a také v rámci Setkání náboženské obce Karlín 26. března v 15 hodin. Na besedy jste srdečně zváni a máte-li ve vaší obci zájem o vyprávění z cest, můžete br. Pavla kontaktovat emailem pa.nda@post.cz či telefonicky na čísle 220 398 101.

Ptala se Klára Břeňová

Z NÁZORŮ NAŠICH ČTENÁŘŮ

Kdo jsme?

Už několikrát od počátku postní doby jsem v sobě potlačil kategorický příkaz vyjádřit se k formuláři k tak zvané Popeleční středě v našem tak zvaném Ekumenickém lekcionáři. Ekumena je krásná věc, zvláště když jí rozumíme jako vzájemné lásce přes různá specifika, s nimiž se nemůžeme ztotožnit.

Já (nejsem sám) nemohu přijmout obřad označování popelečnickým křížkem. Lidské srdce je úskočné, jak varuje prorok Jeremiáš (17,9) a rádo nahradí vnitřní vnějším. S tím má Pán Bůh bohaté zkušenosti: „což to je půst, který si přeji?...kdy se člověk...žinicí obléká a popelem si podestýlá?...Zdalipak půst, který si přeji, není toto: Rozevřít okovy svévole...“ (Izajáš 58,5–6a)

Zanechme svévole i v podobě odporování Kristovu slovu: „Když ty se postíš... tvář svou umyj, abys neukazoval lidem, že se postíš, ale svému Otci... a tvůj Otec, který vidí, co je skryto, ti odplatí.“ (Matouš 6,17–18) Neuvěřitelným paradoxem je, že právě tato Ježíšova slova jsou použita před popelečnickým obřadem (pojmy samy vyvolávají představu kremace). Ne dosti na tom. Pobožnost na Popeleční středě je ostýchavě uvedena slovy: Obřad znamená popela je variantou s ohledem na liturgický život obce. Od kdy je v ČČSH celocírkevně nebo místně tradice nad Slovem Božím?

Budou výroční shromáždění. A co.

„Já Hospodin jsem se nezměnil, ani vy jste nepřestali být syny Jákobovými, toho lstivého, klamajícího Jákoba (vysvětlující překlad v aramejském Targumu). Už za dnů svých otců jste se odchýlili od mých nařízení a nedbali jste na ně. Navratte se ke mně a já se navrátím k vám, praví Hospodin zástupů. Ptáte se: »Jak se máme vrátit?« Smí člověk okrádat Boha? Vy mě okrádáte. Ptáte se: »Jak tě okrádáme?« Na desátcích a na obětech pozdvihování. Jste stíženi kletbou proto, že mě okrádáte, celý ten pronárod! Přinásejte do mých skladů úplně desátky. Až bude ta potrava v mém domě, pak to se mnou zkuste, praví Hospodin zástupů: Neotevřu vám snad nebeské průduchy a nevyleji na vás požehnaní? A bude po nedostatku.“ (Mal 3,6–10) Věříme Pánu Bohu? Tady přetvářka končí.

Někteří říkají, a dokonce se odvažují i napsat pojednání, že desátky nemusíme přesně dodržovat. Ano, můžeme je navýšit. (Lv 27,31)

Velmi by se skrblíkům hodil argument, že desátky Pán Ježíš nepokládá za zvláště důležité. Důležitější jistě je uznávat Boží právo, milosrdenství a věrnost. Ale právě jednání podle Božího práva, zachovávání věrnosti a prokazování milosrdenství obětavostí ve prospěch druhých dobře vyjadřuje odevzdávání desátek. Tento Boží požadavek Pán Ježíš potvrdil slovy: „Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Odevzdáváte desátky z máty, kopru a kmínu, a nedbáte na to, co je v Zákoně důležitější: právo, milosrdenství a věrnost. Toto bylo třeba činit a to ostatní nezanedbávat.“ (Mt 23,23). Máloco tak vzrušuje i hněvá veřejnost jako církevní restituční. V naší církvi si od tohoto aktu (ne)spravedlnosti nemůžeme mnoho slíbit. Ale i kdybychom byli zahrnuti miliardami, Boží nárok na projev naší víry i v materiální oblasti se nezmění.

Na blížících se „výročních“ shromážděních našich náboženských obcí si máme co připomínat, uvědomovat, a pak vykročit pravou.

Stanislav Jurek, farář NO Slaný

NĚMEČTÍ HUSITÉ

Třeba takový Helwig Dringenberger. Ten upadl do spárů inkvizice v roce 1420, protože doznal, že byl v Čechách; vyslyšelo ho koncilium ve Wormsu, ale jako spíše slaboduchý kněz nedouk byl posléze zproštěn viny. Mnozí takové štěstí neměli. Na druhém pólu tohoto širokého rozpětí od spíše náhodného setkání až k touze po mravní očištění byl například Johannes Dransdorff (Drändorff), který ani na mučidlech neodvolal své tvrzení, že nebyl nikým vyslán a sám se chtěl na místě přesvědčit o učení, jež hlásá návrat ke spravedlnosti a kněžské chudobě.

Němečtí husité nevytvořili semknuté hnutí nebo pospolitost, daleko spíše to byli jednotlivci nebo skupinky osob, které nějakým způsobem – at' již povrchně nebo opravdově – zaujalo Husovo učení. Nechyběli mezi nimi ani taci, kteří o podstatě Husových postulátů nevěděli skoro nic a byli z jeho přivržencůví nařčení více méně nepravdivě. Do této kategorie vlastně patřilo také známé hnutí valdenských. Ti měli s husity a táborytí pramálo společného a jejich kruté potlačení

bylo výslednicí všeobecné hysterie. Ale podle pramenů heretické učení do Říše opravdu pronikalo a církevní kruhy proti němu činily různé kroky. Tak výzva ke křížové výpravě byla spojena s vypsáním protihusitských odpustků, konaly se na mnoha místech protihusitské votivní mše, tresty i za nedoložené činy měly charakter zastrášení. Mezi ideovými spříznenci, kteří se pro husitskou myšlenku opravdu nechali získat, byly některé známé osobnosti, například Mikuláš z Drážďan. Po bok heretiků se však přidávali i lidé prostého původu, němečtí řemeslníci a rolníci žijící v Čechách, kteří byli strženi příkladem svých sousedů z bližšího i vzdálenějšího okolí. Jak uvádí Krzenck, byli to například Linhard Němec z Budějovic nebo Lippl Němec z Kříše. Ti se stěhovali do právě založeného Tábora nebo sloužili jako zvědové. A to vše se dělo v atmosféře, kterou jítily kostnické procesy s Janem Husem a s Jeronýmem Pražským. Thomas Krzenck si všimá, jak překvapivě veliký byl rádius vyzáňování za hranice Čech i v dobách,

kdy se o globalizaci nikomu ani nesnilo. Tak v letech 1416 – 1417 skončilo k všeobecnému odstrašení až v dalekém braniborském Jüteborgu šest údajných husitů upálením na hranici. O něco později byl popraven kněz Johann Buchholz ze Stralsundu a v Magdeburku Jakob Bremer, který údajně hlásal husitské učení v sousedním Sasku. Fenomén strachu se rychle šířil. „Co Čech – to kacíř“ – to heslo zasáhlo až do Švýcarska, jak nedávno doložila historička Kathrin Utz Trempová.

Krzenck samozřejmě dokládá daleko více jmen a autentických detailů, než kolik jich pojme stručná recenze. Jako moderní historik také nemůže opomenout dobový kontext po smrti Karla IV. a celkovou situaci v Evropě, nemůže vynechat vyzáňování, jakým působilo Husovo učení ještě dlouho po jeho smrti (Martin Luther), a nemůže ani laickým posluchačům zatajit, jak mnoho českých i německých badatelů se zabývalo epochou husitství, v čem se shodovali a v čem se rozcházel, i jak pojednali téma německých husitů, jež by se nám snad dnes zdálo být okrajové. Tak

třeba pražský profesor Konstantin von Höfler vyzdvihoval nacionální, protiněmecký prvek husitství, kdežto Friedrich von Bezold směřoval k národnostně smířlivému stanovisku. Autorem termínu „němečtí husité“ je František Michálek Bartoš. Přítel Franze Kafky, německý spisovatel a režisér Melchior Vischer vydal v roce 1942 knihu o Husovi (Němci ji ihned zakázali) s pregnantním výrokem „teprve Husovou smrtí jeho myšlenky vstoupily ve skutečný život“.

A ještě k podtitulu přednášky. Německý a český živel se již ve středověku navzájem výrazně ovlivňovaly, snad víc než v dobách železné opony. Pro mne bylo zajímavou novinkou, že například geniální husitský strateg a vojevůdce Prokop Veliký byl potomek patricijské rodiny, která přišla do Prahy z německých Čách. A je-li řeč o Praze, přimlouvala bych se za to, aby brilantní přednáška doktora Krzencka, kterou v Brně uspořádala Masarykova univerzita, zazněla také tam (jakkoli je její autor zaměstnán snad až nad únosnou míru). Pavla Váňová

Dokončení ze str. 1

ZPRÁVY

Husitské exercicie

Od večera Popeleční středy do soboty 16. února 2013 se proměnil Domov Husita v místo modliteb za církev československou husitskou, její duchovní obnovu i obnovu každého, kdo se tohoto hlubokého setkání zúčastnil. Denní modlitba za církev, uzdravení, odpuštění a smíření, každodenní eucharistie, meditace i společné semináře a přednášky, křížová cesta a přijímání svátosti smíření, zhruba to byla náplň husitských exercicií, jichž se zúčastnili duchovní i laici z plzeňské i pražské diecéze naší církve. Během celého setkání vzniklo také unikátní postní plátno, které vyjadřuje modlitby i prosby všech účastníků. Toto plátno bude postupně vystaveno ve všech sborech, které o to projeví zájem. Prvním zastavením postního plátna bude sbor na Mikulášském náměstí v Plzni.

Již nyní se připravuje další exerciční setkání, které tentokrát proběhne v adventní době. Prosíme všechny členy Církve československé husitské, aby neustávali ve svých modlitbách za jednotu Církve i očistění od všeho dychtění a sobeckosti. Bůh nechť nás vede po svých stezkách a přivede do svého království. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jako byla na počátku i nyní i vždycky a na věky věků. Amen.

PENZION BETLÉM HLEDÁ NOVÉHO SPRÁVCE
– práce vhodná i pro manželský pár

Pracovní náplň:	zajišťování správy budovy a přilehlého pozemku, komunikace s klienty, ubytování hostů
Nabízíme:	samostatnou a odpovědnou práci v atraktivním prostředí Krkonoš, prostor pro seberealizaci, odpovídající platové ohodnocení, služební byt 2+1, služební telefon
Požadujeme:	příjemné vystupování, orientaci na zákazníka, proaktivní přístup, uživatelskou znalost práce na PC (Microsoft Office, internet), manuální zručnost, schopnost samostatně řešit problémy, spolehlivost, členství v křesťanských církvích výhodou, praxe na obdobné pozici výhodou
Nástup:	1. 5. 2013. V případě vašeho zájmu zašlete svůj strukturovaný životopis s motivačním dopisem do 31. 3. 2013 na adresu iep@email.cz

PRO DĚTI A MLÁDEŽ
Marnotratný syn

Pokud správně určíte, které z následujících vět jsou pravdivé, získáte písmenka do tajenky.

Jeden člověk rozdělil svůj majetek mezi svých pět synů.	ANO (L)	NE (Z)	☐
Mladší syn všechno prodal a odjel do daleké země.	ANO (T)	NE (U)	☐
Tam uvážlivým obchodováním své bohatství ještě zdvojnásobil.	ANO (S)	NE (R)	☐
Potom byl ale okraden a o všechno přišel.	ANO (O)	NE (A)	☐
V té zemi nastal hlad a on začal hladovět.	ANO (C)	NE (I)	☐
Nakonec skončil jako pasák vepřů.	ANO (E)	NE (P)	☐
Zalitoval, že odešel z domu a zatoužil se vrátit k otci.	ANO (N)	NE (M)	☐
Když ho otec uviděl, velmi se na něj rozzlobil.	ANO (N)	NE (Y)	☐
Jeho starší bratr byl ale rád, že se vrátil, protože mu pomůže při práci na poli.	ANO (Ě)	NE (S)	☐
Bratr uspořádal velkou hostinu na uvítanou a nakonec obměkčil i otce.	ANO (K)	NE (Y)	☐
Otec svému marnotratnému synovi odpustil.	ANO (N)	NE (V)	☐

(Řešení z minulého čísla: Naše ovoce.)

Jana Krajčřířiková

Setkání mládeže

Srdečně zveme mladé lidi na setkání mládeže „NAPŮL“, které se uskuteční o víkend 16. – 17. března v náboženské obci Roudnice nad Labem. S sebou spacák, karimatku, Bibli, kapesné. Závazné přihlášky a informace na: kristyna.mlynkova@ccsh.cz, nebo na tel.: 720 404 778.

Předběžný program:

- Sobota: dopoledne příjezd do Roudnice n. L., ubytování, uvedení do tématu, poznávání města, plnění úkolů s biblickou tematikou, příprava večere, táborák, promítání fotografií z minulých setkání, seznámení s akcemi pro mládež, večerní duchovní program
- Neděle: snídaně, odchod na Říp, pobožnost v rotundě, oběd, návrat na faru, v 15 hodin – bohoslužba v náboženské obci Roudnice n. L., odjezd. **Kristýna Mlýnková**

Prezentace sborníku

Katedra biblistiky HTF UK srdečně zve na slavnostní prezentaci sborníku Otevřené dveře, která se uskuteční 14. března od 19.30 hodin v pražském kostele sv. Martina ve zdi.

Program: Čtení biblického textu v pěti jazycích, hudba, autorské prezentace, občerstvení. Sborník Otevřené dveře je souborem statí, vztahujících se ke středu Tóry (Leviticus 19), vypracovaných učiteli katedry biblistiky. Autory jsou J. Beneš, M. Holubová, M. Roubalová, H. Tonzarová, T. Butta, D. Tonzar, P. Šandera, J. Lukeš, P. Melmuk, E. Vymětalová Hrabáková, Johannes Wachovski a Rolf Rendtroff. Sborník pro duchovní naší církve je za velmi výhodnou cenu 50 Kč. Sborník je distribuován prostřednictvím biskupů nebo je možné ho zakoupit v prodejně Blahoslav, Wuchterlova 5, Praha 6. (red)

Dvě osmičky, významná výročí sestry Honsově

V neděli 17. února jsme při bohoslužbě v modlitebně Sboru Dr. K. Farského v Lounech poděkovali za 88 let života naší sestry Jiřiny Honsově. Sestra Honsová je skutečným sloupem a oporou naší náboženské obce. Jen zcela výjimečně v neděli chybí. Obvykle přichází mezi prvními a usedá na „své místo“ ve druhé řadě poblíž oltáře.

Při výročních shromážděních nikdy nezapomene na sladké pohoštění, ani při oslavách narozenin nesmějí chybět sladkosti, které sama připravila. Tentokrát to nebylo jinak. Po bohoslužbě 1. neděle postní, kterou jsme prožili v příjemném společenství bratří a sester, jsme s naší sestrou Honsovou poseděli při kávě a čaji a zavzpomínali jsme na léta, která utekla jako voda... Dvě osmičky sestře sluší, nikdo by jí je ostatně nehádal, vždyť chodí všude pěšky, několikrát za rok cestuje za příbuznými do východních Čech a také houbaří. Milá sestro Jiřino, přejeme vám hodně zdraví, Boží požehnání, ať jste dlouho mezi námi!

Farářka a náboženská obec Louny

Ze zahájení festivalu Mene Tekel v chrámu sv. Mikuláše

V PRAZE ZAHÁJEN MENE TEKEL

Mene
Tekel

V pondělí 25. února byl v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí zahájen již sedmý ročník mezinárodního festivalu proti totalitě Mene Tekel, letos s tématem „Umění v nesvobodě“. Bylo nám velkou ctí přivítat vzácné hosty a prožít s nimi čas, kdy je vzpomínáno na jejich hrdinství, kdy v bolesti a utrpení nesehnuli svá záda a stále dál a dál prosazovali principy svobody, pravdy a lásky. Tento jejich odkaz je potřeba stále připomínat tak, aby se již nikdy nemohly opakovat hrůzy, které utiskovaní, týraní a věznění lidé prožívali v letech 1948 – 1989, kdy bylo z politických důvodů v naší zemi odsouzeno k nepodmíněnému trestu odnětí svobody 248 tisíc nevinných lidí. Toto memento zaznělo i z úst předsedkyně Konfederace politických vězňů ČR, MUDr. Naděždy Kavalírové, patronky prvního dne festivalu. Je zapotřebí seznámit také mladou generaci s těmito událostmi, prožitky a osudy nevinných, pošlapaných lidí a jejich blízkých, kteří obětovali své životy, aby i pro nás hájili hodnoty nejvyšší. Musíme všichni společně usilovat o pečlivé předání poselství a o pochopení hloubky prožitků perzekvovaných, pronásledovaných a diskriminovaných osob, protože mladá generace má jen málo příležitostí, jak se s tímto temným obdobím naší minulosti obeznámit. V promluvách hostů zazněla také myšlenka o odpuštění, která má v křesťanské smýšlejší společnosti své nezastupitelné místo. Rozměr procesu odpuštění, vzpomínání na statečnost a čestnost utlačovaných, společně se slovy modliteb a tóny hudby dávají festivalu Mene Tekel punc duchovní jedinečnosti, významnosti a naprosté potřebnosti pro nás všechny v této době. Važme si každé příležitosti k přemýšlení o hodnotách a sdělení, které nám do rukou vkládají a předávají ti, kteří prošli v minulosti branami pekla. A proto tedy: Mene Tekel. **Martina Viktorie Kopecká**

Z EKUMENY

BRATRSKÁ JENDOTA BAPTISTŮ PŘEKVAPILA

V přívalu nejrůznějších informací o tzv. církevních restitucích ve sdělovacích prostředcích pozorného čtenáře, posluchače či diváka zaujala zpráva, že jedna z nejmenších církví v ČR čítající kolem tří tisíc duší se rozhodla odstoupit od dohody o církevních restitucích. Jedná se o Bratrskou jednotu baptistů (BJB), která se dobrovolně zřekla přibližně 228 milionů Kč, které měla od státu obdržet. Co však víme o této církvi? Jak již bylo výše uvedeno, BJB má sice v ČR pouhých 3000 duší, ale na světě se k této církvi hlásí okolo 90 milionů věřících zejména v USA (baptista byl např. Martin Luther King) a v Anglii, kde v 17. století vznikla navázáním na anabaptisty jako radikální větve reformace. Do Čech pronikli s misii až ve druhé polovině 19. století za panování Františka Josefa I., když byly uvolněny náboženské poměry.

Pro baptisty je typický svobodný přístup k víře a nutnost osobního obrácení, které je předpokladem křtu až v dospělosti. Křest udělený v ranném dětství neuznávají z důvodu, že malé dítě nechápe vůbec nic z tohoto obřadu (svátosti). Název církve pochází od slova baptisterium, což je nádrž, ve které probíhá křest dospělých ponořením do vody. Dalším typickým znakem je princip nezávislosti na státu. V BJB, která má anglo-americké kořeny, byl tento princip již od samého počátku základem – na něm tato církev stála nebo padala. Na rozdíl např. od ČCS si členové BJB platili až do roku 1949 své kazatele (platí desátek). Po roce 1949 jim komunistický režim vnutil se zákonem o hospodářském zabezpečení církvi směšně nízké platy a pozavíral téměř polovinu kazatelů, jelikož v nich viděl špiony USA, obdobně jako v katolických kněžích agenty Vatikánu. Ale i v pozdějších letech, kdy pominula perzekuce a nastoupila „jen“ restrikce, byli čeští baptisté přijati do nadnárodních baptistických struktur pouze podmíněně, protože církev závislá na státu byla zvláště v USA podezřelá. Proto se BJB vrátila zcela nepopulisticky k principu samofinancování již pár let po sametové revoluci (1993). Na přelomu tisíciletí se tehdejší vedení přiklonilo k církevním restitucím i přes nesouhlas většiny věřících a nějakou dobu asi polovina sborů si platila kazatele sama a zbytek bral peníze od státu. Odstoupení od dohody o restitucích může (ale i nemusí) být podnětem i pro další malé evangelikální církve. **Pavel Hýbl**

